

Primer dela z otrokom

Neja je deklica v prvem razedu OŠ, v vrtec se je vključila eno leto pred vstopom v šolo.

Vzgojiteljice so opazila, da deklica januarja še vedno ne govori in se drži zase, zato so na to opozorile mamo. Mama se je povezala z mano, deklico sem 3 x obiskala na domu. Ko se je v moji bližini počutila dovolj varno, da je začela z mano sproščeno komunicirati, sva skupaj z mamo organizirali srečanje v vrtcu.

Delo z otrokom po srečanjih – pomoč pri komuniciranju z odraslimi

srečanje	Potek srečanja
1	Na prvem srečanju sva z mamo želeli doseči, da se Neja z nama pogovarja sproščeno v novem okolju, zato smo se v posebni sobi v vrtcu igrali družabne igre. Ko zamenjamo okolje, nikoli ne vključujemo novih oseb, saj je sprememba dveh variable (nova oseba in novo okolje) za otroka preveč stresno.
2	Na drugem srečanju smo po metodi sliding nameravali vključiti vzgojiteljico deklice. <ol style="list-style-type: none"> 1. Mama, jaz in Neja smo se nekaj časa same igrale v prostoru iz prvega srečanja, da se je deklica sprostila in se začela sproščeno pogovarjati z nama. Vzgojiteljica je čakala pred vrati in zmenjeni smo bili, da se priključi, ko se začnemo igrati igro Opice. 2. Vzgojiteljica je prišla v prostor, vendar z Nejo ni vzpostavljala stika, povedala je samo, da mora nekaj narediti. Usedla se na prostor čim dlje od nas in zase nekaj pisala. 3. Ko se je Neja sprostila in malo pozabila na prisotnost vzgojiteljice in začela glasno komunicirati z nama, se je vzgojiteljica premaknila bližje. Zopet jo je Neja zaznala in utihnila. Trajalo je nekaj časa, da se je spet sprostila. 4. Ko se je dovolj sprostila, je prišla vzgojiteljica opazovat igro, vendar se vanjo ni vključila niti je ni komentirala. Bila je samo fizično prisotna in opazovala. Tokrat je Neja potrebovala malo več časa, da se je sprostila v najini prisotnosti. 5. Ko se je sprostila, se je vzgojiteljica vključila v igro in začela reflektirati, kar je Neja govorila (na primer če otrok reče mami, da bo izbral rdečo karto, lahko

	<p>vzgojiteljica reče: »O, izbral si rdečo karto.«, ali če pove mami, da se je včeraj vozil s kolesom, lahko komentira: »Včeraj si se vozil s kolesom. Sliši se zabavno.«). Ničesar je ni spraševala.</p> <p>Odločila sem se, da to tehniko do konca izpeljem na naslednjem srečanju.</p>
3	<p>1. Jaz in Neja sva se nekaj časa same igrale v prostoru iz prvega srečanja, da se je deklica sprostila in se začela sproščeno pogovarjati z mano. Vzgojiteljica je čakala pred vrati in zmenjeni svo bili, da se priključi, ko se začnemo igrati igro Opice.</p> <p>2. Vzgojiteljica je prišla v prostor, vendar z Nejo ni vzpostavljala stika, povedala je samo, da mora nekaj narediti. Usedla se na prostor čim dlje od naju in zase nekaj pisala.</p> <p>3. Ko se je Neja sprostila in malo pozabila na prisotnost vzgojiteljice ter začela glasno komunicirati z mano, se je vzgojiteljica premaknila bližje. Zopet jo je Neja zaznala in utihnila. Trajalo je nekaj časa, da se je spet sprostila.</p> <p>4. Ko se je dovolj sprostila, je prišla vzgojiteljica opazovat igro, vendar se vanjo ni vključila niti je ni komentirala. Bila je samo fizično prisotna in opazovala. Tokrat se je Neja sprostila veliko hitreje kot prvič.</p> <p>Tokrat so faze od 1-5 potekale veliko hitreje, kot prvič, saj se je deklica zelo hitro po prisotnosti vzgojiteljice znova začela glasno pogovarjati z nama.</p> <p>6. Nato se je vzgojiteljica vključila v igro, najprej je samo reflektirala, nato pa se je vključila v pogovor z zaprtimi vprašanji (<i>Imaš rad modro ali rdečo barvo ali kaj drugega? / Imaš rad x igrico, y igrico ali katero drugo?</i>)</p> <p>7. Ko se je Neja začela konstantno odzivati na vzgojiteljico, sem se umaknila, vendar sem ostala v istem prostoru, češ da moram nekomu odpisati sporočilo. Kasneje sem se zopet vključila in potem umaknila ter odšla na wc.</p>
4	<p>V tem srečanju smo se z vzgojiteljico skupaj igrale in ko se mi je zdelo, da je Neja dovolj sproščena, sem se umaknila, češ, da mi zvoni telefon. Neja je kljub moji odstnosti, komunicirala z vzgojiteljico.</p>
5	<p>V tem srečanju smo vključili še pomočnico vzgojiteljice (enako kot v 2. srečanju)</p>

Deklica je po the srečanjih začela komunicirati z vzgojiteljico in pomočnico. Ker se je z njima počutila dovolj varno, sta lahko postopoma vključile tudi druge osebe.

Na tej točki smo izvedli **izobraževanje za vse, ki so bili v stiku z deklico**. Najbolj pomembno je bilo razumevanje, da je selektivni mutizem anksiozna motnja in da otrok ne more komunicirati zaradi strahu. Pomembno je, da otroka nihče ne sili v govorjenje (tudi kuharica in čistilka ne). Hkrati pa je pomembno tudi razumevanje kroga selektivnega mutizma in na kak način, ga lahko prekinemo (z vprašanji z dvema izbirama).

Ko je deklica komunicirala z vzgojiteljicama, ni pa govorila z otroki, tudi se ni igrala z njimi, smo ji morali pomagati tudi pri komunikaciji z vrstniki.

Mama, jaz in vzgojiteljica smo rangirale otroke, s katerimi se počuti najbolje in s katerimi se glede na njeno vedenje ne počuti dobro.

Rangiranje otrok v razredu glede na občutek varnosti (starejši otroci lahko sami povedo, s kom jim je lažje komunicirati, za otroke). Rang 0 je komunikacija s starši.

Občutek varnosti /kako težko je otroku komunicirati	Ime otroka
0	starši
1	
2	Maja, Jaka
3	Eva, Urška, Nejc
4	Laura, Miha
5	Kaja, Žana

Delo z Nejo po srečanjih (naenkrat spreminjamo samo eno variabla – osebo ali prostor, tudi igre izbiramo glede na težavnost - od uporabe ene besede do več besed in stavkov). Srečanja so potekala 20 min 3 x tedensko. Ko imamo skupino otrok, v kateri se otrok počuti ok, zamenjamo prostor. Če govori v posebnem prostoru z otroki, ni nujno, da bo govoril tudi v igralnici in na hodniku.

srečanje	otroci	prostor	Igra (igre so opisane zgoraj)
1	Neja in Maja	Posebni prostor	Igrali smo se igre, kjer ni potrebno govoriti
2	Neja in Maja	Posebni prostor	Igrali smo se igre z eno besedo (Mrzlo/Toplo in Poplava/potres/ požar)
3	Neja, Maja, Jaka	Posebni prostor	Igrali smo se igre z eno besedo (Mrzlo/Toplo in Poplava/potres/ požar)
4	Neja, Maja, Jaka	Posebni prostor	Igrali smo se igre z eno besedo (Tovorna ladja, Jaz detektiv)
5	Neja, Maja, Jaka, Eva	Posebni prostor	Igrali smo se igre z eno besedo (Tovorna ladja, Jaz detektiv)
6	Neja, Maja, Jaka, Eva	Posebni prostor	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (Ugani kdo)
7	Neja, Maja, Jaka, Eva, Urška	Posebni prostor	Igrali smo se igre z eno besedo (Tovorna ladja, Jaz detektiv)
8	Neja, Maja, Jaka, Eva, Urška	Posebni prostor	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (Ugani kdo)
9	Neja, Jaka, Eva, Urška, Nejc	Posebni prostor	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (Ugani kdo)
10	Neja, Eva, Urška, Nejc, Laura	Posebni prostor	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (Kdo sem)
11	Neja, Eva, Urška, Nejc, Laura	Prazna igralnica, ko ni bilo otrok	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (kaj sem spremenil na sebi , kdo sem, ugani kdo)
12	Neja, Eva, Urška, Nejc, Laura	Prazna igralnica, prisotni so bili	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (kaj sem spremenil na sebi , kdo sem, ugani kdo)

		otroci, vendar smo se igrali zase	
13	Neja, Eva, Urška, Nejc, Laura, Miha, Kaja, Žana	Prazna igralnica, prisotni so bili otroci, vendar smo se igrali zase	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (kaj sem spremenil na sebi , kdo sem, ugani kdo, skrivnostna beseda)
14		Vključili so se še drugi otroci, ki so želeli	Igrali smo se igro z uporabo stavkov (kaj sem spremenil na sebi , kdo sem, ugani kdo, skrivnostna beseda)

Na začetku srečanj z otroki, smo se z vsemi otroki (brez prisotnosti Neje) pogovorili o Neji

Otroci nam lahko pri vključevanju otroka s SM ogromno pomagajo, zato smo se brez Neje z njimi pogovorili.

Najprej jim je vzgojiteljica prebrala slikanico *Ana premaga strah pred govorjenjem* in jih vprašala, če poznajo koga, ki je podoben deklici iz slikanice?

Vzgojiteljica jih je vprašala, če vedo, zakaj Neja bolj malo govori in zakaj se ne igra z njimi? Povedala jim je, da jo je strah se pogovarjati z njimi, da jo je strah se vključiti v igro. Razmišljali so o tem, kako bi lahko pomagali Neji, da bi se počutila bolje v njihovi sredini, da bi se začela igrati in pogovarjati z njimi?

Pogovorili so se, česa je otroke v skupini strah. Kaj jim pomaga, da jim je lažje? Jim pomaga, če so z njimi ljudje, s katerimi se počutijo varno (na primer prijatelji, starši). Jim pomaga, če jih ljudje potolažijo, jim rečejo, da bo vse ok, ko jih je strah?

Vzgojiteljica je otroke prosila, da se javijo za pomočnike. Ti pomočniki so nam pomagali pri vključevanju Neje v skupino (vprašali so jo kaj, jo povabili k igri, če se je igrala sama). Vzgojiteljica jim je povedala, da mogoče na začetku ne bo odgovorila ali se ne bo hotela igrati. To ne pomeni, da ne želi, ampak si ne upa in jo je strah. Spomnila je otroke, kako se oni počutijo, ko jih je strah? Verjetno otrpnejo, se ne morejo premakniti in podobno. Naj poskusijo večkrat.

Glede na napredek v individualnih srečanjih, sem se s pomočniki dogovarjala, kaj naj Nejo vprašajo, da naj uporabljajo zaprta vprašanja z izbirami.

Otroci v nižjih razredih so zelo pripravljeni pomagati. Pomembno je, da se otroci, ki bi nam bili pripravljeni pomagati pri vključevanju otroka s SM v skupino, javijo **prostovoljno**. Ne določamo jih mi, niti jim tega ne dajemo za njihovo obvezo. Odnosa ni mogoče prisiliti. Otroci, ki se bodo sami javili, so verjetno bolj empatični in senzitivni, zato bodo tudi lažje pomagali otroku s SM.

Ko je Neja šla v 1. razred, smo učiteljico vključili po enakem postopku kot prej učiteljice. Po enakem postopku smo vključili tudi učiteljico OPB in pripravili kratko izobraževanje vseh, ki bodo z deklico v stiku.